

Матвієнко Г. А.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів та обліку

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ПОСИЛЕННЯ СИНЕРГІЇ МІЖ ФІНАНСОВИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ ТА ВИРОБНИКАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СПІЛЬНУ АГРАРНУ ПОЛІТИКУ ЄС

Сучасні виклики, такі як військові конфлікти, швидка урбанізація, зміна клімату та загрози стихійних лих, тиснуть на сільське господарство та роблять його більш вразливим перед зовнішніми факторами. Забезпечення продовольчої безпеки та стійкості можливе шляхом збільшення виробництва в аграрному секторі та пошуку альтернативних інноваційних та стійких методів сільськогосподарської діяльності [1].

Враховуючи важливість України для глобальних сільськогосподарських ринків, широкомасштабна агресія Росії проти України має значні та потенційно довготривалі наслідки для ринків сільськогосподарських ресурсів і продукції. Крім того, ціни на енергетичні ресурси продовжують зростати, що зумовлює необхідність використання інструментів політики, таких як механізми базової ціни, субсидії і особливо кредитів для підтримки сільськогосподарських виробників.

Вже після 8 місяців війни, аграрний сектор країни зазнав неймовірних збитків у розмірі 6,6 мільярда доларів США, що становить майже 23% загальної вартості сільськогосподарських активів України. Зростання витрат на придбання добрив призвело до втрат у розмірі 377,1 мільйона доларів США для сільськогосподарських виробників. Тому збільшення доступу до пільгового кредитування є надзвичайно важливим для відновлення аграрного сектору після значних втрат [2].

Банки та кредитори виявляють бажання підтримувати сільськогосподарський сектор, але необхідно щоб у фермерів і виробників була мотивація та стимул щодо інвестування та кредитування. Також важливо впровадити реформи, спрямовані на конвертацію екологічних досягнень виробників у грошовий еквівалент та розвинути фінансову підтримку для переходу до стійкого сільського господарства.

Банки активно розглядають можливості надавати позики за зниженими процентними ставками виробникам, які продемонстрували

позитивні екологічні результати, а також кредити для покриття витрат, пов'язаних з переходом до стійкого сільського господарства. Банки, які надають кредити сільськогосподарським виробникам, все частіше мають звітувати про своє фінансування та вплив на навколишнє середовище.

Розробка фінансування підтримки стійких і стабільних бізнес-моделей майбутнього є дуже важливою, тому необхідно розробити такі моделі для аграрного сектору. Потрібна розробка фінансування постійного надання екологічних послуг і суспільних благ, розвиток консультування, навчання та залучення зацікавлених сторін, стимулювання досліджень та інновацій.

Нова спільна аграрна політика ЄС (CAP) на 2023–27 рр. підтримує сільське господарство значно більше у досягненні цілей Європейської зеленої угоди:

- поставлені вищі екологічні амбіції: плани CAP відповідають екологічному та кліматичному законодавству. У своєму стратегічному плані CAP кожна країна ЄС зобов'язана демонструвати вищі амбіції щодо навколишнього середовища та кліматичних дій порівняно з попереднім програмним періодом і зобов'язана оновлювати план, коли кліматичне та екологічне законодавство буде змінено;

- робити внесок у досягнення цілей Зеленої угоди: національні стратегічні плани CAP повинні сприяти цілям Зеленої угоди;

- передбачено перерозподіл підтримки доходу: країни ЄС повинні виділяти принаймні 10% своїх прямих виплат інструменту підтримки доходу, щоб краще задовольнити потреби малих і середніх ферм;

- трактування визначення «активні фермери»: нове законодавство містить обов'язкове, але гнучке визначення активного фермера, яке встановлюється країнами ЄС, включаючи рівень діяльності, що здійснюється. Лише активні фермери можуть отримати певну підтримку ЄС [3].

Було посилено політику управління ризиками та надання допомоги у разі стихійних лих. У результаті з 1 січня 2021 року бенефіціарам CAP було надано 378 532,3 мільйонів євро, що становить 31% загального бюджету ЄС. Заходи розвитку сільської місцевості в рамках CAP отримають додаткові ресурси від програми NextGenerationEU (NGEU) для фінансування економічного та соціального відновлення після кризи COVID-19 (8 070,5 млн євро) [4].

Проблеми сталого розвитку, з якими стикається сільське господарство та сільське землекористування в Європі, є терміновими. Необхідно активізувати дії, щоб значно зменшити вплив на клімат, біорізноманіття та природні ресурси, такі як вода та ґрунт. У той же час зміна клімату вже серйозно впливає на Європу, зокрема на врожайність сільського господарства та ліси континенту, що робить адаптацію ключовим і невідкладним викликом.

Перехід до стійкого сільського господарства та землекористування повинен тому бути ключовим пріоритетом для європейської політики в найближчі роки. Тому зміни та реформа CAP у наступному бюджетному циклі ЄС (2028–2034) будуть критичними для забезпечення сталого розвитку [5].

Сільськогосподарський сектор України продовжує сильно страждати від наслідків вторгнення Росії. Багато міжнародних фінансових організацій фінансують відновлення та стійкість сільського господарства в Україні, серед них Світовий банк, який співпрацює з міжнародними партнерами, ООН, Європейський Союз та Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зокрема, Ініціатива Agricultural Resilience Initiative, запущена USAID на початку серпня 2022 року, яка мала на меті мобілізацію 250 мільйонів доларів США для підтримки сільського господарства України [6; 7].

Шляхом інтеграції української продовольчої системи та постачання продуктів харчування в спільну аграрну політику ЄС, можна досягти більшої ефективності в досягненні кліматичних цілей, забезпеченні продовольчої безпеки та збільшенні прибутковості фермерів і виробників продуктів харчування, відповідно до стандартів ЄС. Все це можна зробити завдяки виваженій та продуманій політиці фінансування виробників [8].

Загалом, політика підтримки сільського господарства, включаючи грошові субсидії, кредити та податкові пільги, призводить до підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського сектору, підвищення інвестицій, оптимізації розподілу ресурсів і збільшення прибутковості, що сприяє стійкому розвитку сільськогосподарської галузі. Зокрема, заходи з підтримки сільськогосподарського кредитування забезпечують необхідну кількість та безперервність виробничих процесів, особливо під час посівної та збору врожаю. Існує тісний прямий зв'язок між сільськогосподарським кредитом і продуктивністю сільського господарства та його впливом на економічне зростання. Фактично, сільськогосподарський сектор також може служити ключовим «буферним сектором», створюючи робочі місця для інших галузей під час економічного спаду через війну. Окрім цього, доступ до пільгових кредитів впливає на продуктивність сільськогосподарських підприємств, сприяючи стійкості систем і технологій ведення сільського господарства. Проте надзвичайно важливо визначити, якою мірою фінансування сільськогосподарського сектору, зокрема збільшення доступності банківських кредитів для сільськогосподарських підприємств, впливає на сільськогосподарське виробництво. Здатність фінансового сектора розпізнавати можливості для продуктивних інвестицій може поєднуватися з потенціалом сільськогосподарського сектора, ефективно перетворюючи кредит на рушійну силу сталого зростання

Список використаних джерел:

1. Developments in Agricultural Policy and Support. *OECD iLibrary*. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/49590c2a-en/index.html?itemId=/content/component/49590c2a-en>

2. Огляд непрямих втрат від війни в сільському господарстві України(10 листопада 2022). *Київська школа економіки*. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/11/Losses_report_issue2_ua.pdf

3. The common agricultural policy: 2023-27. European Commission. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en

4. Financing of the CAP. Facts Sheets on the European Union. *European Parliament*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/106/financing-of-the-cap>

5. Baldock, D. and Bradley, H. (2023) ‘Transforming EU land use and the CAP: a post-2024 vision’, Policy Paper, Institute for European Environmental Policy. URL: <https://ieep.eu/wp-content/uploads/2023/09/Transforming-EU-land-use-and-the-CAP-a-post-2024-vision-paper-IEEP-2023.pdf>

6. Україна ініціювала залучення міжнародної допомоги в галузь сільського господарства. *Міністерство аграрної політики та продовольства України*. URL: <https://minagro.gov.ua/news/ukrayina-iniciyuvala-zaluchennya-mizhnarodnoyi-dopomogi-v-galuz-silskogo-gospodarstva>

7. Agriculture Resilience Initiative – Ukraine (AGRI – Ukraine). *USAID*. URL: <https://www.usaid.gov/ukraine/agriculture-resilience-initiative-agri-ukraine>

8. USAID Extends WOCCU Credit for Agriculture Producers (CAP) Project in Ukraine. *World Council*. URL: [https://www.woccu.org/newsroom/releases/USAID_Extends_WOCCU_Credit_for_Agriculture_Producers_\(CAP\)_Project_in_Ukraine](https://www.woccu.org/newsroom/releases/USAID_Extends_WOCCU_Credit_for_Agriculture_Producers_(CAP)_Project_in_Ukraine)